

Täysistunto

Tiistai 10.12.2024 klo 22.10—1.47

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 136/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

Keskustelu

0.18 **Vesa Kallio kesk:** Arvoisa puhemies! Hallitus on lakkauttamassa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn ja siirtämässä sen nykyiset tehtävät ympäristöministeriön yhteyteen perustettavaan keskukseseen. Hallitus perustelee esityksessään, miksi se on mahdollista, sen sijaan jää varsin epäselväksi, miksi näin kannattaisi tehdä. Kyseessä on säästölaki monien muiden hallituksen ajamien säästölakien joukossa, vaikka säästöjen toteutuminen on tässäkin kohtaa epävarmaa.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA on ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluva valtion virasto, joka vastaa valtion asuntopolitiikan toimeenpanosta. Millään ministeriöllä, kuten ei ympäristöministeriölläkään, ole pääsääntöisesti ollut hallintopäätösten tekemistä, valvontaa ja seuraamusten määrittämistä käsittävää tavanomaista toimeenpanovaltaa. Jos ARAn nykyiset tehtävät siirretään ympäristöministeriön yhteyteen perustettavaan keskukseseen, niin samalla poliittisesti valittu ministeri eli ministeriön päällikkö tulisi johtamaan toimeenpanoviraston tehtäviä. Tämän vuoksi on katsottu tarpeelliseksi luoda uusia säännöksiä varmistamaan perustettavan keskuksen tehtävanhoidon riippumattomuutta. Kyseessä on tavanomaisesta poikkeava siirto toimeenpanovallan asteellisesta jaotuksesta. Normaalisti suunta on päinvastainen. Toimintojen keskittäminen Lahdesta Helsinkiin toki noudattaa tiettyä hallituksen linjaa.

Arvoisa puhemies! Vaikeassa rakennusalan tilanteessa korostuu aikataulun tiukkuus. Nyt ARA ollaan lakkauttamassa ennen kuin uudet myöntötoiminnot käynnistyvät. Tämä aiheuttaa viiveen lisäksi epävarmuutta ja epäjatkuvuutta niin rakennusalan toimijoissa kuin laajassa joukossa muita toimijoita, joilla on kytkös ARAn toimintaan. Varsinkin tässä rakennusalan tilanteessa kaikki viiveet ja epäjatkuvuudet ovat erityisen haitallisia.

Muutoksen arvioidaan tuovan säästöjä keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä vuodesta 2026 eteenpäin. Saavutettavat säästöt riippuvat myöhemmin mahdollisesti tehtävistä toiminnan ja sen organisoinnin kehittämisestä, näin meille ovat asiantuntijat kertoneet. Tar-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

kempaa arviota säästöistä ei ole voitu esittää. Sen sijaan muutoksen on arvioitu aiheuttavan yli miljoonan euron kulut.

Hallituksen esityksellä ei muuteta lakisääteisten tehtävien sisältöä tai vaikuteta asuntopolitiikan toimeenpanoon muutoin kuin hallinnollisena uudistuksena välillisesti toiminnan organisointiin. Muutoksen tarpeellisuus jää kuitenkin epäselväksi, se, miksi näin tehdään. ARAn kohdalla kyse on kuitenkin miljardeista euroista ja erityisasemassa olevien suomalaisten kodeista.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotus hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

0.21 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykset laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta sekä laiksi valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi ovat suorassa riippuvuussuhteessa toisiinsa, mutta vaikka kuinka kaksi surkeaa liittäisi yhteen, niin tulokseksi ei tule edes yhtä kohtalaista. Nämä molemmat hallituksen esitykset ovat osa laajempaa kokonaisuutta, jonka myötä valtio vetäytyy roolistaan kohtuuhintaisen asumisen edistäjänä, siis siitä tehtävästä, jonka kautta valtio on osaltaan taannut, että ihmisille on kohtuuhintaisia koteja, että jokaisella olisi varaa asua ja että se koti, johon on varaa, voisi jopa sijaita kohtuullisen matkan päässä koulusta tai työpaikasta. Tässä salissa nuijittavat asuntopolitiikan raamit ja keskustelu vaikkapa tästä ARasta virastona kuulostavat usein tylsiltä, mutta juuri se tylsyys ja vaikea kieli hämärtävät myös ymmärrystä siitä, että kaikki tämä määrittää osaltaan ihan aidosti ja oikeasti myös ihmisten mahdollisuuksia elää hyvää elämää.

Puhemies! ARAn lakkauttaminen itsenäisenä virastona sotii kohtuuhintaisen asumisen tukemisen pitkiä perinteitä vastaan. Se, että virasto halutaan ajaa alas, lakkauttaa kiireellä ja vaillinaisin perustein, heikentää merkittävästi asuntotuotannon valtiontukien tulevaisuutta ja jatkuvuutta kovalla tavalla. Kukaan valiokunnan kuulemista asiantuntijoista ei pystynyt sanomaan, että tähän kiireeseen olisi minkäänlaisia perusteita, päinvastoin.

Hätiköinnin lisäksi osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista nosti myös esiin kysymyksen siitä, mikseivät hallituksen toimet etene tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä. Tähän kysymykseen on perin helppo yhtyä. Nimittäin valtiosihteeri Nykäsen johtaman työryhmän, jonka tehtävänä olisi nimenomaisesti laatia ehdotuksia valtion tukeman asuntotuotannon ja sen hallinnoinnin kehittämiseksi, valmistelu on yhä edelleen kesken. Miksi siis ARA täytyy lakkauttaa nyt vailla minkäänlaista käsitystä siitä, miten asuntotuotantoa hallinnoidaan ja kehitetään tulevaisuudessa? Tähän en ole ainakaan itse tähänkään mennessä saanut minkäänlaista vastausta.

ARAn lakkauttaminen on siis lyhytnäköinen ja hätiköity päätös, joka ei anna minkäänlaisia eväitä lainoitus-, tuki- ja valvontaprosessien kehittämiseen mutta voi asiantuntijoidenkin mukaan näin kiireesti toteutettuna esimerkiksi vaarantaa hankehakemusten käsittelyn sekä lisätä riskiä sille, että sujuva palvelu ja lakisääteiset muut toimet, kuten valvonta, hiekoittavat entisestään asuntorakentamista, joka on tälläkin hetkellä Suomessa hätää kärsimässä jo nyt suhdannepoliittisista syistä.

Aikataulun lisäksi tässä hallituksen esityksessä, kuten myös päiväjärjestyksessä seuraavana kohteena olevassa toisessa esityksessä, perustelut ontuvat myös laajemmin. Ympäristövaliokunta käsitteli kattavasti esimerkiksi myös taloudellisia vaikutuksia, joista saatu tieto ei kyllä lainkaan valitettavasti hälventänyt tuskaa vaan päinvastoin lisäsi sitä. On perin

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

erikoista, että vaikka yksi keskeinen syy tälle ARAn lakkauttamiselle on pakko säästää ja leikata, niin tähän hallituksen esitykseen ei ole kyetty sisällyttämään minkäänlaisia arvioita tai selostuksia siitä, miten tämä lakkautus ja sen jälkeen uuden keskuksen perustaminen tuottavat säästöjä, tai minkä verran ne niitä tuottavat. Perusteluissa ei myöskään esitetä arviota siitä, millä tavalla uuden keskuksen perustaminen olisi omiaan kehittämään toimintaa tai lisäämään tehokkuutta, jos kerran nykyinen virasto ei sellaisenaan ole hyvä. Mutta vaakakupin toisella puolella hallituksen esityksessä kyllä selostetaan viraston lakkauttamisesta ja uuden keskuksen perustamisesta syntyvän kustannuksia itse asiassa noin miljoonan euron edestä.

Hallitus ei edellä selostetuin perustein kyllä kykene siis perustelemaan asuntopolitiikan pitkän linjan romuttamista faktoilla, ja sen takia olisi hyvä myöntää, että valtion asuntoliittisiä välineitä romutetaan nyt puhtaan ideologisin syin. Asuntoliittisiä pitäisi tässä maassa johtaa johdonmukaisesti, pitkäjänteisesti kehittäen, ei markkinavoimien varaan kokonaisuutta kiireellä ajaen. SDP ei myöskään kannata Asumisen rahoitus- ja kehittämisseskuksen lakkauttamista, ja näin ollen kannatan edustaja Kallion tekemää hylkäysehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

0.26 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Haluan käyttää puheenvuoron vain kannattaakseni edustaja Kallion tekemiä erinomaisia ehdotuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

0.26 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tässä edellä puheenvuoroissa jo on käyty läpi, valtiolla on aivan keskeinen rooli kohtuuhintaisen asuntotuotannon varmistamisessa. Erityisesti sillä on merkitystä kasvukeskuksissa, jotta myös pienituloisilla on varaa asua hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärellä. Kaupungit ovat korostaneet myös valtion tueman asuntotuotannon merkitystä asuinalueiden eriytymisen ja segregaatien ennaltaehkäisyssä.

Tämän tehtävän hoitaminen on ollut Asumisen rahoitus- ja kehittämisseskuksen vastuulla, ja nyt Orpon hallitus on ajamassa alas tätä järjestelmää lakkauttamalla ARAn ja siirtämällä sen tehtävät ympäristöministeriön alaisuuteen. Samassa yhteydessä lakkautetaan myös Valtion asuntorahasto ja sulautetaan se valtion talousarvioon. Tätä tosiaan käsitellään seuraavassa asiakohdassa, mutta kellon ollessa aika paljon en siinä erikseen käytä enää puheenvuoroa.

ARAn ja Valtion asuntorahaston alasajo on ollut jo pitkään kokoomuksen agendalla, ja nyt Orpon hallitus sen sitten toteuttaa. Nämä muutokset tulevat tarkoittamaan merkittäviä rakenteellisia muutoksia valtion sosiaalisen asuntotuotannon tukeen sekä tapaa myöntää asumisen tukia. Kun hallitus samaan aikaan on leikannut ja leikkaa asumistuista, se johtaa asumiskustannusten nousuun, mikä on ongelma erityisesti pienituloisille ja yksinhuoltajille. Hallituksen ratkaisu: muuttakaa kauemmas. Se on tyly ja epäinhimillinen eikä edesauta esimerkiksi työvoiman saantia hoiva-alalle ja muille pienipalkkaisille aloille. Vihreiden mielestä myös pienituloiset ansaitsevat hyvän arjen.

Arvoisa puhemies! Erityisen vakavaa on se, että hallitus ei tuo tilalle uusia ehdotuksia kohtuuhintaisen asuntotuotannon kehittämiseksi. Tältä osin, kuten edustaja Perholehto ku-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

vasi, hallituksen työ on kesken. Tämä osoittaa mielestäni sen, että Orpon hallitukselta puuttuu kokonaiskuva ja suunnitelma siitä, miten tulevaisuudessa turvataan ihmisille hyvä, kohtuuhintainen ja turvallinen asuminen.

Kannatan myös tätä hylkäysesitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

0.28 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Myös minä kannatan edustaja Kallion tekemää esitystä siitä, että tämä lakiehdotus hylätään.

Hallitus haluaa siis lakkauttaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn ja siirtää tehtävät ympäristöhallinnon alaisuuteen. Nyt on todettu, että Orpon hallitus tosiaan moukaro i asuntopolitiikkaa todella kovaa, ja sitä tehdään sekä kysyntäpuolelta että tarjontapuolelta. Kuten me nostimme esiin tässä aiemmassa kohdassa, jossa puhuttiin opiskelijoiden asuntotuen heikentämisestä — sen käsittelyn yhteydessä siitä, kuinka opiskelijoiden asuntotuotannon tuet on käytännössä lakkautettu, kun näitä ARAn myöntämiä erityisryhmien investointitukia ei ole riittänyt käytännössä ollenkaan opiskelijoille — tämä on nyt osa tätä samaa jatkumoa ja kokonaisuutta, jolla suomalaista asuntopolitiikkaa romutetaan. On hyvä huomata, että tämä suomalaisen asuntopolitiikan malli on ollut suhteellisen menestyksenkäs, mutta sitä tämä hallitus ei selkeästi näe. Hallitus ei halua, että valtio ottaa roolinsa kohtuuhintaisen asumisen edistäjänä, vaan haluaa heikentää tätä ohjausta rajusti.

Tätä esitystä on myös kritisoitu kiireestä, joka tietenkin esimerkiksi henkilöstön näkökulmasta tekee tästä muutoksesta vielä tämän lakkauttamisen lisäksi erityisen negatiivisen ja vaikeuttaa heidän tehtäviensä hoitoa, eli vähintään olisi ollut kohtuullista antaa henkilöstölle sitten tarvittava aika tässä muutostilanteessa.

Paljon myös kuulemisvaiheessa nostettiin esille sitä, että on hieman epäselvää, miksi nämä muutokset tehdään. Ainoa perustelu, joka sitten hallituksen suunnalta löytyi, on tämä säästöargumentti, mutta senkin osalta on hieman epävarmaa, mitkä ne kokonaisvaikutukset tulevat olemaan. Varsinkin kun me nähdään se hyöty, mikä onnistuneesta asuntopolitiikasta yhteiskunnalle syntyy, niin näitä säästöjä voi siltäkin suunnalta kritisoida.

Mutta se nyt on ainakin tullut selväksi, että hallituksella on hyvin kova oikeistolainen agenda tässä asuntopolitiikan politiikassa, ja tämä lakkauttaminen on yksi päätös — pahennetaan rakennusalan suhdannetilannetta, vähennetään kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuutta, ja sitten tällä on varmasti vaikutusta myös yleiseen vuokratasoon.

Toki on näitä muitakin negatiivisia esityksiä, kuten esimerkiksi asumisneuvonnan rahojen, jotka varmasti tässä tilanteessa olisivat tulleet tarpeen, viennit.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

0.32 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin tässä esityksessä on kyse siitä, että Orpon hallitus ajaa suomalaisen asuntopolitiikan käytännössä kokonaan alas, sen eri toimenpiteet ja välineet, ja tähän tulee johtamaan yhä useampien suomalaisten asumisen tason ja laadun laskemiseen, monilla tavoin suomalaisen asuntokannan rappeutumiseen. Tällä on todella kauaskantoisia isoja vaikutuksia, vaikei tästä yhteiskunnallista keskustelua laajemmin käydäkään.

No, sen lisäksi, että tämä ARAn lakkauttaminen on hallinnon yleisperiaatteiden vastaista, niin tämä ARAn tehtävien siirto ympäristöministeriöön on kyllä monella muullakin ta-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 132/2024 vp

paa hyvin huono ajatus ja huono suunnitelma. Nythän on jo pitempään nähty se, että kun asuntopolitiikan tehtävät ovat olleet osa ympäristöministeriötä ja kun ilmasto- ja luontoagenda on niin vahvasti kyseistä ministeriötä hallitseva, niin nämä tulevat aina vasemmalla kädellä hoidetuiksi, jos tulevat ollenkaan. Tälle asuntopolitiikalle olisi valtioneuvostossa paljon mielekkäämpiäkin paikkoja, ja nyt vielä sen ministeriön painoarvo tässä toimeenpanossa tulee kasvamaan. Tämä on todella negatiivinen asia ja tulee johtamaan meidän valtiojohtoisen asuntopolitiikan pienentymiseen entisestään tässä maassa.

Tämä on todella valitettava esitys, kun tähän on menty, ja tässä myöskin sitten ikään kuin luovutaan siitä mahdollisuudesta, että voitaisiin esimerkiksi väestöään menettävillä alueilla pyrkiä asuntokantaa kehittämään — nythän se rappeutuu kovaa vauhtia — ja myöskin sitten siitä, että voitaisiin yrittää luoda uudenlaisia välineitä omistusasumisen mahdollistamiseen, myös heille, keillä ei esimerkiksi ole varakkaita vanhempia tai mahdollisuuksia saada vapailta rahoitusmarkkinoilta rahoitusta omistusasunnon hankkimiseen.

Eli tämä kaikki nyt hylätään ja mennään hyvin kova oikeistolainen markkinatalousideologia edellä, mikä ei näin pienessä maassa kyllä ole tässä asiassa järkevää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

0.34 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Hallitus tuhoaa kohtuuhintaisen asuntorakentamisen edellytykset, ja tämä tulee vaikeuttamaan oleellisesti merkittävän monen suomalaisen asuinmahdollisuuksiin ajassa, jossa vähävaraisuus ja taloudelliset haasteet lisääntyvät monessa työssäkäyvässäkin taloudessa. Päätös ARAn lakkauttamisesta on osa laajempaa kokonaisuutta, jonka myötä valtio vetäytyy tärkeästä roolistaan kohtuuhintaisen asumisen edistäjänä.

Ymmärtääkseni ainoa ARAn lakkauttamiseen kiireellisellä läpiviennillä esitetty perustelu on hankkeen käsittely budjettilakina, ja tämä ikävä kyllä ei taida olla ainut lakiesitys, jolle on viime viikkoina käynyt tällä tavalla. Kun rakennusala on kriisissä, niin tulee väkisin pohdittua, onko nyt oikea aika tämmöisiin muutoksiin vai pitäisikö tätä ajankohtaa-kin tarkistella vähän tarkemmin. Hallitus ei ole esittänyt minkäänlaista kokonaissuunnitelmaa siitä, mikä on sen asuntopolitiikan kokonaiskuva ja miten tulevaisuudessa taataan ihmisille hyvä, kohtuuhintainen ja turvallinen asuminen. ARAA ei tulisi lakkauttaa, koska tulemme tulevaisuudessakin tarvitsemaan kohtuuhintaisia ja esteettömiä asuinrakennuksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.